

KANSANMUSIIKKI-INSTITUUTTI

TOIMINTAKERTOMUS 2022

SISÄLLYS

JOHDANTO

I Hallinto ja henkilöstö

1. HALLITUS
2. NEUVOTTELUKUNTA
3. HENKILÖSTÖ

II Talous

1. KOOSTE TALOUDESTA 2022
2. HANKKEET

III Toiminta

1. TIEDOTUS- JA PALVELUTOIMINTA

- 1.1. VERKKO- JA SOSIAALISEN MEDIAN NÄKYVYYS

2. TUTKIMUSTOIMINTA

- 2.1. AINEETTOMAN KULTTUURIPERINNÖN TUTKIMUSOHJELMA
- 2.2. TYYLINTUTKIMUS
- 2.3. KANSANMUSIIKIN KERUU JA KANSALLINEN KATSE: ERKKI ALA-KÖNNIN TALLENNUSTYÖ TOISEN TASAVALLAN SUOMESSA VUOSINA 1941–1974.
- 2.4. MUSIIKKIPERINNÖN MONINAISUUS SUOMESSA
- 2.5. KAIKUJA KAUSTISEN MUSIIKKIHISTORIASTA
- 2.6. MUU TUTKIMUSTOIMINTA

3. JULKAISUTOIMINTA

- 3.1. KIRJA- JA NUOTTIJULKAISUT 2022
- 3.2. ÄÄNITEJULKAISUT 2022
- 3.3. HENKILÖSTÖN ARTIKKELIT, JULKAISUT JA TOIMITUSTYÖT
- 3.4. JULKAISUMYYNTI JA MYYNTINÄYTTELYT

4. KOULUTUSTOIMINTA

- 4.1. AIKUISKOULUTUS
- 4.2. SOIVAT LUENNOT JA SEMINAARIT
- 4.3. NÄPPÄRIKOULU
- 4.4. LYHYTKURSSITOIMINTA JA MUU NÄPPÄRITOIMINTA
- 4.5. LASTENKULTTUURIKESKUS LYKKY

5. ARKISTOTOIMINTA

- 5.1. ÄÄNITALLENTEET
- 5.2. AV-TALLENTEET
- 5.3. VALOKUVA-ARKISTO
- 5.4. LEHTILEIKEARKISTO
- 5.5. KÄSIKIRJOITUS- JA NUOTTIKOELMAT
- 5.6. DIGITOINTI
- 5.7. TUTKIJAVIERAILUT ARKISTOSSA

6. KIRJASTO JA LEVYSTÖ

- 6.1. KIRJAT
- 6.2. LEVYT
- 6.3. ARKISTO- JA KIRJASTOAINEISTON KOKONAISKARTUNTA

7. YLEINEN KANSANMUSIIKIN EDISTÄMISTOIMINTA

- 7.1. TOIMINTA UNESCON AINEETOMAN KULTTUURIPERINNÖN KOMITEAN AKKREDITOITUNA ASiantuntijajärjestönä
- 7.2. KAUSTISLAISEN VIULUNSOITON UNESCO-TYÖRYHMÄTYÖSKENTELY
- 7.3. ALUSTUKSET JA ESITELMÄT
- 7.4. OHJAUSRYHMÄ-, HALLITUS- JA TYÖRYHMÄTYÖSKENTELY
- 7.5. MUU YHTEISTYÖ ERI ORGANISAATIOIDEN KANSSA

8. SUOMEN KANSANSOITINMUSEON TOIMINTA

9. PELIMANNITALO

10. MUU TOIMINTA

- 10.1. STRATEGIATYÖSKENTELY
- 10.2. KONSTA JYLHÄ -KILPAILU

JOHDANTO

Vuosi 2022 oli Kansanmusiikki-instituutin 48. toimintavuosi. Vuoden keskeisiä toimia olivat

- kansallinen ja kansainvälinen verkostoitumis- ja vaikuttamistyö ja hanketoiminta akkreditoituneena Unescon yhteistyöjärjestönä,
- aineettoman kulttuuriperinnön osaamisohjelman kehittäminen,
- tutkimusohjelman käynnistäminen,
- kaustislaisen viulunsoiton Unesco-listauksen jälkeinen kehittämistyö,
- Lastenkulttuurikeskus Lykyn toiminnan siirron kunnille valmistelu,
- Näppärikoulun toiminta ja vakiinnuttamiseen tähtäävät neuvottelut,
- Suomen kansansoitinmuseon uuden perusnäyttelyn avaaminen,
- arkiston tallennus- ja palvelutoiminta sekä julkaisu- ja seminaaritoiminta.

I HALLINTO JA HENKILÖSTÖ

Kansanmusiikki-instituuttia hallinnoi Kansanmusiikki-instituutti ry., joka hallinnoi myös kansanmusiikin ammattiyhtye Tallaria.

1. HALLITUS

Kansanmusiikki-instituutti ry:n hallitus 2022:

- Samuli Valo, puheenjohtaja
- Paula Kettu
- Minna Lankinen
- Timo Pärkkä
- Désirée Saarela-Portin
- Vilma Timonen
- Mauno Järvelä (varajäsen)
- Kauppi Virkkala (varajäsen)

Instituutin johtaja Matti Hakamäki toimi hallituksen ulkopuolisena sihteerinä. Hallituksen kokouksia järjestettiin toimintavuonna seitsemän.

2. NEUVOTTELUKUNTA

Kansanmusiikki-instituutti ry:n neuvottelukunnan tehtävänä on toimia neuvoa-antavana asiantuntija-elimenä, joka ohjaa instituutin ja ammattiorkesteri Tallarin sisällöllistä toimintaa. Neuvottelukunnan kokoonpano kolmivuotiskaudella 2022–2024:

- dosentti Hannu Saha, Humppila, puheenjohtaja
- tanssitaiteilija-pedagogi Riina Hosio, Vantaa
- koulutuspäällikkö Piia Kleemola-Välimäki, Seinäjoki
- professori emeritus Heikki Laitinen, Helsinki
- toiminnanjohtaja Hanna Lämsä, Helsinki
- koulutusalan päällikkö Annika Mylläri, Kokkola
- muusikko Antti Paalanen, Kokkola
- muusikko Jussi-Pekka Piirainen, Helsinki
- lehtori Pauliina Syrjälä, Helsinki
- yliopistonlehtori Katriina Siivonen, Turku
- professori Heikki Uimonen, Tampere
- toiminnanjohtaja Päivi Ylönen-Viiri, Helsinki

Neuvottelukunta kokoontui toimintavuonna yhden kerran. Kokouksessa käsiteltiin Kansanmusiikki-instituutin strategiatyötä.

3. HENKILÖSTÖ

Kansanmusiikki-instituutin kuukausipalkkaiseen henkilökuntaan on vuoden 2022 aikana kuulunut 10 henkilöä:

- johtaja Matti Hakamäki (40 % Instituutti / 60 % Tallari)
- arkistonhoitaja / myymälävastaava Anne Virkkala-Harju (80 % Instituutti / 20 % Tallari)
- arkistonhoitaja / museonhoitaja Maria-Elisa Marjusaari (työvapaalla 1.–31.3.)
- vastaava arkistonhoitaja Outi Valo (keskimäärin 48 %)
- kehittämisspäällikkö Lauri Oino
- julkaisuvastaava Jimmy Träskelin (keskimäärin 59 %)
- koulutusvastaava / koordinaattori Anni Järvelä (keskimäärin 25 %, Lykkyä Tykö -hanke)
- taidekasvattaja / koordinaattori Salla Seppä (keskimäärin 33 %, Lykkyä tykö -hanke)
- rehtori / koordinaattori Pilvi Järvelä (50 %, Näppäritoiminnan kehittämishanke)
- graafinen suunnittelija Sofia Koistinen (28.2. asti 30 %, OKM ICH -hanke)

Kuukausipalkkaisten työntekijöiden työsuorite vuonna 2022 oli yhteensä 5,8 htv.

Tuntipalkkaisissa ja palkkiosuhteissa, pääosin Näppärikoulun, Näppäri-viikonloppukurssien ja Lastenkulttuurikeskus Lykyn opettajina ja ohjaajina sekä kesätyöntekijöinä Kaustisen kansanmusiikkijuhlilla, on vuoden aikana toiminut 40 henkilöä. Työllistämistoimien tai ammatillisen kuntoutuksen piirissä olevina harjoittelijoina on vuoden aikana toiminut yksi henkilö 10 kuukauden ajan.

II TALOUS

Kansanmusiikki-instituutin tulos vuonna 2022 oli 13916,69 € ylijäämäinen.

1. KOOSTE TALOUDESTA 2022

Tulot

Yleisavustus, opetusministeriö	135000,00
Apurahat, hankerahoitus	306313,71
Myynti- ym. tuotot	80814,72
Varastoarvon muutos	-2854,81

Tulot yhteensä **519273,62**

Menot

Henkilöstökulut	288562,84
Muut kulut	214998,69
Poistot	1795,40

Menot yhteensä **505356,93**

Ylijäämä/alijäämä **13916,69**

Kansanmusiikki-instituutin myyntituotot koostuvat pääosin levy- ja kirjamyynnistä sekä opetusmyynnistä.

2. HANKKEET

Vuonna 2022 toteutettiin tai päättyivät hankkeet:

- Toimintamallien kehittäminen ja kansainvälinen verkostoituminen Unescon aineettoman kulttuuriperinnön suojelusopimuksen akkreditoituneena järjestönä (2019–2022), opetus- ja kulttuuriministeriö, 100 000 €, josta 5388,96 € vuodelle 2022.
- Kaustislainen viulunsoitto – aineettoman kulttuuriperinnön ohjelmakokonaisuus (2019–2022), Suomen kulttuurirahasto, 100 000 €, josta 36817,28 € vuodelle 2022.
- The Nordic-Baltic Intangible Cultural Heritage Network (2021–2022), Pohjoismainen kulttuuripiste, 14000 €, josta 10322,02 € vuodelle 2022.
- Perintösillat (2022), Museovirasto, 9000 €.
- Kansanmusiikki-instituutin aineistokokoelmien saavutettavuuden parantaminen (2022), opetus- ja kulttuuriministeriö, 30000 €.
- ICH North (2021–2022), Interreg Nord, päätoteuttaja Centria ammattikorkeakoulu, 22834 €, josta 11149,50 € vuodelle 2022.
- Suomen kansansoitinmuseon ruotsinkielinen soiva esittelypaketti koululaisryhmille (2022), Oskar Öflunds Stiftelse, 2500 €.

Vuonna 2022 jatkuivat hankkeet:

- Näppäritoiminnan kehittämishanke (2020–2022), Suomen Kulttuurirahasto, 215 000 €, josta 70 824,81 € vuodelle 2022. Hankkeelle haettiin jatkoaika 31.12.2023 asti.
- Lykkyä tykö. Lastenkulttuurikeskus Lykyn toiminnan vakiinnuttaminen (2021–2022), SKR:n Keski-Pohjanmaan rahasto sekä Leader, yht. 84877,50 €, josta 49 579,85 € vuodelle 2022. Hankkeelle haettiin jatkoaika 30.11.2023 asti.

Vuonna 2022 käynnistettiin hankkeet:

- Aineettoman kulttuuriperinnön tutkimusohjelma (2022–2023), SKR Keski-Pohjanmaan rahasto, 40000 €, josta 11000 € vuodelle 2022.
- Elävän perinnön Pelimannitalo (2022–2023), Purityiset, 11980 €, josta 90,35 € vuodelle 2022.

III TOIMINTA

Kansanmusiikki-instituutti on kansanmusiikin kehittämis- ja palveluorganisaatio, jonka tehtäviin kuuluvat alan asiantuntijapalvelut, tallennus-, arkistointi-, tutkimus-, julkaisu- ja koulutustoiminta sekä yleinen kansanmusiikin edistäminen Suomen musiikki- ja kulttuurielämässä. Yhteydet maamme muihin musiikki-instituutteihin ja alan yliopistollisiin laitoksiin ovat kiinteät.

1. TIEDOTUS- JA PALVELUTOIMINTA

Kansanmusiikki-instituutti toimii kansanmusiikin tiedotusorganisaationa yhteistyössä muiden alan keskeisten organisaatioiden kanssa. Instituutti palvelee kansanmusiikkia koskevissa kysymyksissä koti- ja ulkomaisia henkilöitä sekä yhteisöjä. Kaikki instituutin toimihenkilöt osallistuvat tiedotustoimintaan. Yleisöpalvelu on useimmiten puhelimitse, kirjeitse tai sähköpostitse suoritettua neuvonta- ja asiantuntija-apua sekä erilaisen kansanmusiikkiin liittyvän materiaalin lähettämistä tai välitystä.

Toiminnasta tiedotetaan esiteltäessä Kansanmusiikki-instituuttia erilaisten vierailujen, tapahtumien ja tilaisuuksien kuten seminaarien ja webinaarien yhteydessä. Koronaviruspandemian vuoksi peruuntui vakiintunut Folkskandia-risteily ja sen messuosastolle osallistuminen. Toiminnasta ja Instituutin toimintakenttään liittyvistä aiheista tiedotetaan lisäksi omissa verkko- ja sosiaalisen median kanavissa.

Tiedotus- ja palvelutoimintaa on toteutettu myös yhteistyössä muiden toimijoiden – erityisesti kansanmusiikkiryhtye Tallarin sekä Kaustinen Folk Music Festivalin kanssa.

1.1. Verkko- ja sosiaalisen median näkyvyys

Kansanmusiikki-instituutin verkkosivut sijaitsevat osoitteessa www.kansanmusiikki-instituutti.fi. Tiedotuksessa on lisäksi käytössä Facebook-yrityssivu ja Youtube-kanava. Pelimannitalolla, Lastenkulttuurikeskus Lykyllä ja Näppärikoululla on omat verkkosivunsa, Lykyllä ja Näppärikoululla myös omat Facebook-syötteen. Lisäksi Instituutti vastaa Kaustislainenviulunsoitto-sivun ja -Facebook-syötteen sekä Näppärit-yleisinformaationsivun ylläpidosta. Instituutin ylläpitämien verkkosivujen tekninen suunnittelu ja pääosin visuaalinen ilme on toteutettu omana työnä (Träskelin).

Instituutin verkkosivulla julkaistiin vuoden aikana 17 uutista tai tiedotetta ja Youtube-kanavalle lisättiin 8 videota. Kansanmusiikki-instituutin ylläpitämissä Facebook-syötteissä julkaistiin vuoden aikana 190 postausta, joiden kattavuus oli 36397.

Kansanmusiikki-instituutti allekirjoitti vuonna 2013 yhteistyösopimuksen Centria ammattikorkeakoulun hallinnoiman Kamulaari-sivuston sisällön suunnittelusta ja toteuttamisesta. Sivuston ylläpito lakkautettiin vuonna 2022; sivuston materiaalit pyritään hyödyntämään tulevaisuudessa verkko-oppimateriaalia kehittävässä hankkeissa.

2. TUTKIMUSTOIMINTA

Kansanmusiikki-instituutti tuottaa tutkimuksia, jotka käsittelevät Suomen historiallista kansanmusiikkia ja sen nykyhetken ilmiöitä. Tutkimustuloksia on perinteisesti julkaistu tutkielmina, äänitteinä ja lehtiartikkeleina ja esimerkiksi näyttelyjen yhteydessä. Tavoitteena on, että tutkimustulokset lisäävät yleistä tietoutta suomalaisesta kansanmusiikista ja antaisivat virikkeitä kansanmusiikin harrastus- ja koulutustoimintaan. Lisäksi Kansanmusiikki-instituutti ottaa aktiivisesti osaa alan tieteelliseen keskusteluun ja pyrkii toiminnassaan ottamaan huomioon kansanmusiikintutkimuksen yleisen kehityksen.

Keskeisimpiä tutkimuskohteita ovat kansanmusiikin tyyli, kanteleensukuiset soittimet, kansanlaulu ja suomalaisen kansanmusiikkiperinteen paikalliset ilmentymät. Paitsi että Instituutissa harjoitetaan omaa tutkimustoimintaa, avustetaan tutkijoita ja tiedeyhteisöä sekä tiedonhankinnassa että mm. opinnäytetöiden ohjauksessa.

2.1. Aineettoman kulttuuriperinnön tutkimusohjelma

Kansanmusiikki-instituutti käynnisti vuoden aikana aineettoman kulttuuriperinnön tutkimusohjelman Keski-Pohjanmaan rahaston rahoittaman vuoteen 2024 jatkuvan hankkeen tuella. Ohjelman ohjausryhmään kuuluvat Hakamäki, O. Valo ja Saijaleena Rantanen (Taideyliopisto), Vilma Timonen (Taideyliopisto) ja Heidi Henriikka Mäkelä (Helsingin yliopisto). Ohjelma käynnistyi syksyllä 2022 vuoden 2023 webinaarien ja seminaarien suunnittelulla.

2.2. Tyyliintutkimus

Tyyliintutkimus on ollut koko Kansanmusiikki-instituutin toiminnan ajan tärkeimpiä tutkimustoiminnan kohteita. Tulokset ovat näkyneet julkaisutoiminnassa esim. lehtiartikkeleina tai äänitteinä. Mestaripeleimannien esityskäytäntöihin liittyvä tutkimus-, tallennus-, julkaisu- ja organisointityö on instituutin tyyliintutkimuksen keskeisiä osa-alueita.

2.3. Kansanmusiikin keruu ja kansallinen katse: Erkki Ala-Könnin tallennustyö toisen tasavallan Suomessa vuosina 1941–1974.

Kansanmusiikki-instituutin vastaavan arkistonhoitajan Outi Valon väitöskirja *Kansanmusiikin keruu ja kansallinen katse: Erkki Ala-Könnin tallennustyö toisen tasavallan Suomessa vuosina 1941–1974* valmistui ja hyväksyttiin maaliskuussa 2022. Väitöskirjan valmistumisen jälkeen Valo on jatkanut tutkimustyötä osittaisella tutkimusvapaalla ulkopuolisen rahoituksen turvin tutkimuksen kohdistuessa mm. aineettoman kulttuuriperinnön arkistointiin ja keskipohjalaisten naisten musiikkiperinteeseen.

2.4. Musiikkiperinnön moninaisuus Suomessa

Kansanmusiikki-instituutti osallistui partnerina Taideyliopiston Sibelius-Akatemian johtamiin laajojen tutkimushankkeiden hakuihin Suomen akatemian strategisen tutkimuksen neuvostolta sekä Koneen säätiöltä. Hanke *Musiikkiperinnön moninaisuus Suomessa (2023–2025)* käynnistyy Koneen säätiön rahoittamana vuoden 2023 alusta. Kansanmusiikki-instituutti osallistuu hankkeeseen partnerina ilman omaa rahoitusosuutta ja arkistonhoitaja Outi Valo toimii osittaisella virkavapaalla hankkeen tutkijana.

2.5. Kaikuja Kaustisen musiikkihistoriasta

Kansanmusiikki-instituutti osallistuu partnerina Helsingin yliopiston Ruralia-instituutin Kaustisen musiikkihistoriaa koskevaan Kaiku-tutkimushankkeeseen. M.-E. Marjusaari työskenteli hankkeessa virkavapaalla maaliskuun 2022 ajan kirjoittaen hankkeen tulevaan julkaisuun artikkelin Kaustisen torvisoitokunnan historiasta ja yhdistysten vaikutuksesta Kaustisen musiikkielämään 1800–1900-lukujen vaihteessa.

2.6. Muu tutkimustoiminta

Muu tutkimustoiminta limittyi yhteen erityisesti omien julkaisuhankkeiden ja pyydettyjen artikkelien kanssa. Lisäksi avustettiin muita tutkijoita ja opiskelijoita eri tutkimushankkeissa. Kansanmusiikin alan tutkijoiden vuotuinen tutkijatapaaminen järjestettiin Kansanmusiikkijuhlien yhteydessä 14.7.

3. JULKAISUTOIMINTA

Kansanmusiikki-instituutti on Suomen merkittävin kansanmusiikkiaiheisten kirjojen ja levyjen julkaisija. Instituutin julkaisutoiminnan tärkeimmät tavoitteet ovat kansanmusiikkitiedouden lisääminen ja alaan kuuluvan aineiston tuottaminen ja levittäminen. Erityisesti pyritään keskittymään sellaiseen ma-

teriaaliin, joka jää ns. kaupallisilta kustantajilta julkaisematta mutta joka on kulttuuripoliittisesti tärkeää ja liittyy omiin tutkimushankkeisiin ja koulutustoiminnan projekteihin. Julkaisutoiminta on kuullut Kansanmusiikki-instituutin toimintaan alusta alkaen, ja vuoden 2022 loppuun mennessä julkaisusarjassa on 146 äänitettä ja 115 kirja- ja nuottijulkaisua. Vuoden aikana julkaistiin neljä kirja- ja nuottijulkaisua.

Kansanmusiikki-instituutti hankki vuonna 2022 oikeuden käyttää Tieteellisten seurain valtuuskunnan vertaisarviointitunnusta ja sitoutui sen käyttämisen ehtoihin. Ensimmäiset kolme Kansanmusiikki-instituutin julkaisemaa vertaisarvioitua artikkelia ilmestyivät *Tanssikavalkadi*-kirjoituskokoelmassa.

Toimintavuoden aikana jatkettiin loppuunmyytyjen julkaisujen uudelleenjulkaisun valmistelua.

Kansanmusiikki-instituutti julkaisee vuonna 2007 solmitun sopimuksen perusteella yhteistyössä Suomen kansanmusiikkiliiton kanssa neljä kertaa vuodessa ilmestyvää *Kansanmusiikki*-lehteä. Instituutti vastaa pääosin suomalaisen kansanmusiikin historiaa kartoittavien artikkelien tuottamisesta lehteen sekä omaan toimialaansa kuten aineettoman kulttuuriperinnön suojeluun liittyvästä toiminnasta tiedottamisesta lehdessä. Vuonna 2022 Instituutti tuotti lehteen uutisaineiston lisäksi kolme artikkelia (kirjoittajat Minsku Tammela ja Heidi Kenttälä, Janne Ojajärvi ja Ilkka Matikka).

3.1. Kirja- ja nuottijulkaisut 2022

- KIJ 112 Leeni Wegelius: *Erkki Lassilan nuottikirja*.
- KIJ 113 Janne Ojajärvi: *Pitkähuilu – opas sormireiättömien yläsävelhuilujen soittamiseen ja rakentamiseen*.
- KIJ 114 Riitta Korhonen ja Esa Vilhonen (toim.): *Tanssikavalkadi – näkemyksiä kansantanssikulttuurista*.
- KIJ 115 *Kaustisen jamivihko 2022*.

3.2. Äänitejulkaisut 2022

Vuonna 2022 ei julkaistu äänitteitä.

3.3. Henkilöstön artikkelit, julkaisut ja toimitustyöt

- Hakamäki, aineettomaan kulttuuriperintöön liittyvät kolumnit *Perhonjokilaakso*-lehdessä, 3 kpl.
- Hakamäki, Sanooko kolmas kerta toden? – Globaalia kulttuuripoliittikkaa maailmankonferenssissa. Kulta ry:n blogi 3.10.2022.

- Valo, O. Kansanmusiikin keruu ja kansallinen katse: Erkki Ala-Könnin tallennustyö toisen tasavallan Suomessa vuosina 1941–1974. Tampere: Tampereen yliopisto.
- Valo, O. Lectio praecursoria: Folkmusikinsamling och nationell blick: Erkki Ala-Könnis nedteckningsarbete i den andra republikens Finland åren 1941–1974. *Folk och Musik* 1/22.
- Valo, O. Lectio praecursoria: Kansanmusiikin keruu ja kansallinen katse: Erkki Ala-Könnin tallennustyö toisen tasavallan Suomessa vuosina 1941–1974. *Musiikki* 2/2022.
- Valo, O. Luokittelukriteerit vaikuttavat kohteeseensa. Vähäisiä lisiä – Kirjoituksia kulttuurista, tutkimuksesta ja kulttuuriperinnöstä 23.9.2022. <http://neba.finlit.fi/blogi/luokittelukriteerit-vaikuttavat-kohteeseensa/>
- Valo, Outi & Valo, Samuli. Erkki Ala-Könnin keruutyö kartalla. <https://www.savalsolutions.net/research/alakonni/>. Avoimeen käyttöön avattu karttapohjainen tutkimusaineisto.

3.4. Julkaisumyynti ja myyntinäyttelyt

Kansanmusiikki-instituutin julkaisujen ympärivuotinen myyntinäyttely jatkuu Kansantaiteenkeskuksessa. Erillinen kansanmusiikkijulkaisuja esittelevä myyntinäyttely järjestettiin tavalliseen tapaan Kaustisen kansanmusiikkijuhlilla. Kansanmusiikki-instituutin julkaisuja myytiin ympärivuotisesti Kansantaiteenkeskuksen Folk Shop -myymälässä ja Kansanmusiikki-instituutin verkkokaupassa. Kansanmusiikki-instituutin julkaisuja jakelee sähköisesti Playground Music Scandinavia. Fyysisten cd-levyjen valikoima on saatavana myös Suomen kansanmusiikkiliiton verkkokaupasta, minkä lisäksi yksittäiset jälleenmyyjät tilaavat julkaisuja myyntiin yksitellen.

4. KOULUTUSTOIMINTA

Kansanmusiikki-instituutin tavoitteena on osallistua valtakunnalliseen kansanmusiikin opetus- ja koulutustoiminnan suunnitteluun ja toteutukseen kaikilla tasoilla musiikin varhaiskasvatuksesta peruskouluun ja lukioon, opistoihin ja korkeakouluihin sekä aikuiskasvatukseen ja harrastustoimintaan. Tavoitteensa saavuttamiseksi Kansanmusiikki-instituutti organisoii ja järjestää koulutustapahtumia sekä yhteistyössä eri oppilaitosten kanssa että itsenäisesti, valmistaa ja julkaisee alan opetusmateriaalia, suunnittelee projekteja ja osallistuu koulutusalan yhteistyöprojekteihin.

4.1. Aikuiskoulutus

Perinteinen kansanmusiikki- ja tanssialan valtakunnallinen opiskelijoiden opintoperiodiviikko toteutetaan joka toinen vuosi helmikuun alussa Kaustisella yhteistyössä Tallarin kanssa. Vuoden 2022 opintoperiodiviikko jouduttiin myöhäisessä vaiheessa siirtämään vuodelle 2023 koronaviruspandemian aiheuttaman epävarmuuden vuoksi. STEP-koulutuksen ylläpitämän Kaustisen kansanmusiikkilinjan opiskelijat vierailevat vuosittain tutustumassa Kansanmusiikki-instituutin toimintaan ja palveluihin. Linja ei käynnistynyt syksyllä 2022.

4.2. Soivat luennot ja seminaarit

Koronapandemian rauhoituttua ja Kaustisen kansanmusiikkijuhlien toteuduttua normaalissa muodossaan vuonna 2022 Kansanmusiikki-instituutti järjesti kansanmusiikkijuhlien yhteydessä jälleen päivittäisten soivien luentojen sekä seminaarien kokonaisuuden.

Soivilla luennoilla Antti Paalanen esitteli eteläpohjalaista haitarisoittoa elävänä perintönä, Janne Oja-järvi pitkähuilua, Petri Hoppu menuettia ja Vilma Timonen sekä Riju Tuladhar musiikkikasvatusta Suomessa ja Nepalissa Tallari-yhtyeen ja Echoes in the Valleyn musiikillisella tuella. Soivassa seminaarissa *Kansanomaisten soittimien rakentamisen tulevaisuus* esiintyivät Taito-liiton toiminnanjohtaja Minna Hyytiäinen sekä soitinrakentajat Heikki Syrjänen, Rauno Nieminen, Ilkka Heinojen ja Juhana Nyrhinen.

Kansanmusiikki-instituutin vuosittaisen seminaaritoiminnan päätapahtuma oli kansainvälinen aineetoman kulttuuriperinnön seminaari *Non-formal Music Education and Intangible Cultural Heritage*. Seminaarin esiintyjinä olivat Birgit Ellinghaus, Vilma Timonen, mauritiuslainen Group Abaim Marousia Bouveryn ja Alain Muneenanin johdolla, Tove de Fries opiskelijoineen, Anni Järvelä ja Kaustisen Näppärit. Seminaarin puheenjohtajana toimi Matti Hakamäki, ja se lähetettiin myös suoratoistona Kansanmusiikki-instituutin Youtube-kanavalla.

Kansanmusiikki-instituutin ja Kansanmusiikin ja kansantanssin edistämiskeskuksen *Visio 2025* -seminaarissa alustivat Jukka Heinämäki, Silja Palomäki, Pia Pyykkinen ja Saija Penttilä. ICH North -hankkeen päätösseminaarissa esiteltiin hankkeen tuloksia ja jatkosuunnitelmia.

Matti Hakamäki toimi em. seminaarien puheenjohtajana/moderaattorina. Soivat luennot ja seminaarit tallennettiin ja olivat katsottavissa Kansanmusiikki-instituutin Youtube-kanavalla syksyllä 2022.

4.3. Näppärikoulu

Kansanmusiikki-instituutti sai keväällä 2020 Suomen kulttuurirahastolta avustuksen kolme vuotta kestävään näppäritoiminnan kehittämishankkeeseen, jonka laajin osa on taiteen perusopetusta Kausti-

sella ja lähialueilla antavan Näppärikoulun, toiminnan käynnistäminen. Näppäritoiminta on keskeisessä asemassa kaustislaisen viulunsoiton perinteen turvaamisessa, ja tarve näppäriopetustarjonnan lisäämiselle alueella on vallinnut jo vuosia. Näppärikoulun taiteen perusopetuksen yleistä oppimäärää tarjoava opetus käynnistyi syyslukukauden 2020 alusta, jolloin myös Kaustisen kunta myönsi Näppärikoululle opetuksen järjestämisluvan.

Näppärikoulun toiminnan erityispainotuksia ovat paikallinen musiikkikulttuuri, elävän kulttuuriperinnön vaaliminen sekä oppiminen sosiaalisessa ympäristössä, jolloin yksityisopetuksen rinnalla tärkeässä roolissa on alueen perinteen mukaisesti ryhmämusisointi. Viikoittain kokoontuva yhteissoittoryhmä on opetuksen kulmakivi, jonka toiminta toteutetaan yhdessä Kaustisen Näppärit ry:n ja Perhonjokilaakson kansalaisopiston kanssa siten, että mukana ovat kaikkien kolmen tahon opetuksen piirissä olevat lapset ja nuoret.

Vuonna 2022 Näppärikoulussa opiskeli 29 oppilasta ja opetushenkilöstönä toimi 7 sivutoimista tuntiopettajaa. Välittömästi hankkeen käynnistyttyä käynnistettiin myös selvitystyö toiminnan pysyvän rahoituksen ja organisoinnin järjestämiseksi. Selvitystyö ja neuvottelut Näppärikoulun toiminnan jatkumiseksi hankkeen päättymisen jälkeen Keski-Pohjanmaan konservatorion osana etenivät toimintavuoden aikana.

Näppäritoiminnan kehittämishankkeelle anottiin jatkoaika vuoden 2023 loppuun asti.

4.4. Lyhytkurssitoiminta ja muu näppäritoiminta

Kansanmusiikki-instituutti toteuttaa ja kehittää näppäritoimintaa kiinteässä yhteistyössä Kaustisen Näppärit ry:n ja Perhonjokilaakson kansalaisopiston sekä muiden toimintaan liittyvien tahojen kanssa. Näppäritoiminnan kehittämisen kautta Kansanmusiikki-instituutti vaikuttaa myös musiikinopetuksen yleiseen tilaan ja tulevaisuuden suuntaviivoihin Suomessa.

Kansanmusiikki-instituutti koordinoi Näppäri-lyhytkursseja, joita tilataan musiikkiopistoihin osallistaen lähes kaikki oppilaitoksen oppilaat ja opettajat. Kurseille osallistuu yleensä 100–200 soittajaa. Vuoden 2022 kuluessa kurssien kysyntä kääntyi kohti normaalia koronapandemian aiheuttaman hiljaisen jakson jälkeen. Viikonloppukursseja tilattiin seitsemään musiikkioppilaitokseen, yhteensä 22 opetuspäivää, jotka työllistivät suoraan 21 opettajaa. Kurseille osallistui 961 oppilasta sekä 74 tilaavien opintojen opettajaa ja ammattiopiskelijaa.

Edellisenä toimintavuotena alkanut yhteistyö Vaasan kaupunginorkesterin ja Kuula-opiston kanssa sai jatkoa. Kuula-opistolaisten ja ammattimuusikoiden yhteisohjelmistoa esitettiin sekä koulukonserteissa että yleisölle avoimessa konsertissa. Ohjelmisto koostui näppärikappaleista sekä samojen kappaleiden orkesterisovitusten ja pelimannitoisintojen rinnastuksista. Yhteistyö todettiin hedelmälliseksi kaikille osapuolille, ja se toimi hyvänä yleistyönä Vaasan kaupunginorkesterille.

Näppäritoiminnan kehittämishankkeen osioita Näppärikoulun lisäksi ovat näppäritoiminnan kotimainen ja kansainvälinen levittäminen sekä näppärimateriaalin ja -soittimiston kehittäminen. Näppäritoiminnan kotimaista levittämistä edistettiin subventoimalla viikonloppukursseille lisäresurssi opettajakuntaan. Lisäksi käynnistettiin uuden näppärikuorivihon ja verkkomateriaalin suunnittelu ja tehtiin uusien kappaleiden sovituksia. Kansainvälisen toiminnan päätapahtuma oli Kaustisen kansanmusiikkijuhlien yhteydessä järjestetty nelipäiväinen Folkskandia-kurssi- ja konserttitapahtuma. Folkskandiaan osallistui viisi kansainvälistä ryhmää, yhteensä 106 oppilasta ja opettajaa Norjasta, Ruotsista, Tanskasta ja Virossa, kaksi suomalaisryhmää ja lisäksi Kansanmusiikkijuhlien perinteisen Mukulamatiea-konsertin ja siihen liittyvän kurssin sadat suomalaisosallistujat. Tapahtumaa edelsivät Näppäriopettajien opetusviikonloppuvierailut ulkomaisten osallistujaryhmien luona.

Näppärihankkeen osana järjestettiin syksyllä 2022 ensimmäinen harmooninhuoltokurssi Kaustisella. Tietotaitoa levitettiin niin näppärisoittajille ja heidän vanhemmilleen kuin paikalliseen pelimanniyhteisöön. Syksyn kurssille osallistui 15 henkeä.

4.5. Lastenkulttuurikeskus Lykky

Kansanmusiikki-instituutti käynnisti kulttuuriperintöpainotteisen Lastenkulttuurikeskus Lykyn toiminnan vuonna 2018–2020 toteutetulla hankkeella, jonka rahoittivat Suomen kulttuurirahaston Keski-Pohjanmaan rahasto sekä Pirityiset Leader. Maaliskuun 2021 alusta saatiin käyntiin Lykkyä tykö -jatko-hanke samojen rahoittajien turvin. Hanke kesti alun perin vuoden 2022 loppuun mutta sille haettiin jatkoaika 30.11.2023 asti.

Koronaviruspandemia vaikeutti käytännön työpaja- ja konserttitoimintaa vielä keväällä 2022, eikä kaikkea suunniteltua pystytty toteuttamaan. Toiminta tavoitti kaikkiaan 4027 lasta ja 447 aikuista ja tapahtui kaikissa Keski-Pohjanmaan kunnissa Kannusta lukuunottamatta.

Työpajatoiminnan lisäksi painopiste oli Lykyn toiminnan vakiinnuttamiseen ja kuntien ja valtion rahoituksen piiriin saamiseen tähtäävässä suunnittelussa ja neuvotteluissa. Tähän saatiin lisäresurssia, kun hankkeen koordinaattori Anni Järvelä siirtyi puoleksi vuodeksi Keski-Pohjanmaan Kumaha-hankkeen palvelukseen edistämään asiaa, ja taidekasvattaja Salla Seppä toimi ko. ajan hänen sijaisenaan. Keski-Pohjanmaan kuntien ja Kumaha-hankkeen kanssa käydyn suunnittelun ja neuvottelujen tuloksena kunnat Kannusta lukuunottamatta sitoutuivat Lykyn toiminnan rahoittamiseen, ja organisoiminnin toteuttamisessa päädyttiin kunnalliseen malliin, jossa Kaustisen kunta toimii hallinnoijana. Lykky siirtyi kuntien ylläpidettäväksi vuoden 2023 alusta, mutta vuonna 2023 siirtymävaiheen aikana Kansanmusiikki-instituutti toteuttaa Lykkyä tykö -hankkeen puitteissa vielä eräitä toimenpiteitä, mm. ukrainalaisten lasten taidetyöpajatoimintaa sekä Kaustisella marraskuussa järjestettävän Lastenkulttuurifoorumin 2023 tuotannon.

Hankkeen työntekijät ovat osallistuneet vuoden aikana aktiivisesti Lastenkulttuurikeskusten liiton verkostotoimintaan, mm. Lastenkulttuurin kevätpäiville ja Lastenkulttuurifoorumiin sekä Lastenkulttuurin laatukäsikirjan päivitykseen.

5. ARKISTOTOIMINTA

Kansanmusiikki-instituutin arkisto on Suomen laajin kansanmusiikkiin erikoistunut arkisto. Instituutin toiminnassa on ollut keskeistä digitaalisen arkistotietokannan kehittäminen. Instituutti on perinteisesti tehnyt kiinteää yhteistyötä kolmen suuren perinnealan keskusarkiston, Tampereen yliopiston musiikintutkimuksen laitoksen, Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran kansanrunousarkiston ja Musiikkiarkiston kanssa.

Keskeinen osa arkiston tallennustyöstä tapahtuu Kaustisen kansanmusiikkijuhlilla, joilla nauhoitetaan pääosa Soittosalin ja Pelimannitalon ohjelmistosta sekä valikoiden muuta ohjelmistoa, dokumentoidaan esiintyjä ja tapahtumia valokuvin sekä tallennetaan valikoiden videolle ohjelmistoa. Ympäri vuotisesti tallennetaan valikoituja tapahtumia lähinnä Kaustisella.

Vuonna 2022 Kansanmusiikkijuhlilta tallennettiin päivittäin valikoituja konsertteja Pelimannitalosta sekä lähes koko Soittosalin ohjelmisto. VirtuaaliKaustisen Youtube-soittolistalle videoilla osallistuneita esiintyjä pyydettiin toimittamaan kopio videostaan myös Instituutin arkistoon; näin saatiin koelmiin muutama tallenne.

Tietokantaan luetteloitiin vuoden mittaan myös jonkin verran vanhaa arkistoon tullutta luetteloimantonta nauhamateriaalia. Kansanmusiikkiyhtye Tallarin kausikonserttien suoratoistotallenteet arkistoiitiin. Asiakkaiden palvelu vuoden aikana oli useimmiten puhelimitse tai sähköpostitse suoritettua neuvonta- ja asiantuntija-apua sekä erilaista kansanmusiikkiin liittyvän materiaalin lähettämistä tai välitystä.

Arkiston digitaalisen tietokannan siirto Collecte-järjestelmään saatiin käyntiin pitkään kestäneiden sopimusneuvottelujen johdettua tulokseen.

Kansanmusiikki-instituutti liittyi syksyllä 2020 osaksi eurooppalaista Time Machine -hanketta, jonka yhteyspisteenä Suomessa toimii Kansallisarkisto. Hanke pyrkii kehittämään vanhojen aineistojen digitoitintarkaisuja arkistoissa, kirjastoissa ja museoissa pyrkien muodostamaan tekstin- ja hahmontunnistusta hyödyntäen ”menneisyyden big dataa”. O. Valo on osallistunut aktiivisesti Time Machine Suomi -yhteisön webinaaritulaisuuksiin.

5.1. Äänitallenteet

Luetteloitujen äänitallenteiden kartunta toimintavuonna 2022 oli 75 h 57 min. Ääninauhojen kokonauskartunta oli vuoden loppuun mennessä 5759 h. Arkiston äänitteitä digitoitiin vuoden aikana asiakaspyyntöjä ja erillisiä levyprojekteja varten. Lahjoituksena saatiin Raimo Pohjanpalon äänityksiä vuoden 1969 Kansanmusiikkijuhlilta sekä Veli Vaismaan kokoelma oululaisia lauluja. Uutta ääniteaineistoa ei ole pystytty luetteloimaan täysin reaaliajassa.

5.2. Av-tallenteet

Av-tallenteita on kertynyt Kansanmusiikki-instituutin kokoelmiin vuodesta 1977 lähtien. Arkistoidut tallenteet sisältävät pääosin Kaustisen kansanmusiikkijuhlien eri pisteissä kuvattuja esiintymisiä ja Tallennusstudion haastatteluja sekä Tallari-yhtyeen kausikonsertteja. Vuoden 2022 av-tallennekartunta on arviolta 20 h. Luetteloitujen av-tallenteiden kokonauskartunta oli vuoden loppuun mennessä 1476 h 28 min. Uutta av-tallenneaineistoa ei ole pystytty täysin luetteloimaan reaaliajassa. Lahjoituksena saatiin Mira Viiperilta videoaineistoa hääpurppurin tanssimisesta. Uutta av-aineistoa ei ole pystytty luetteloimaan täysin reaaliajassa.

5.3. Valokuva-arkisto

Luetteloitujen valokuvien kokonauskartunta oli vuoden 2022 loppuun mennessä noin 28308 valokuvaa ja negatiivia. Vuoden aikana toteutettiin omaa valokuvataltointia muutaman kymmenen valokuvan verran, mutta aineistoa ei ehditty vuoden aikana luetteloimaan. Vuoden aikana saatiin lahjoituksena kauhavalaisista musiikkiperinnettä esittelevä kokoelma, William Syrjälään liittyviä digitoituja kuvia sekä yksittäisiä digitoituja kuvia Kaustiselta ja Vetelistä.

5.4. Lehtileikearkisto

Lehtileikekartunta vuoden 2022 aikana oli 501 leikettä. Kokoelmaa kartuttaneet lehtileikkeet ovat pääasiassa paikallisista lehdistä ja Helsingin Sanomista itse poimittuja artikkeleita. Lehtileikkeiden kokonauskartunta vuoden loppuun mennessä oli 103624 lehtileikettä.

5.5. Käsikirjoitus- ja nuottikokoelmat

Käsikirjoitus- ja nuottikokoelmat eivät täydentyneet vuoden aikana.

5.6. Digitointi

Kansanmusiikki-instituutin ääni-, video- ja kuvatietokantojen digitointia hoitivat toimintavuonna instituutin henkilöstö sekä harjoittelijat. Vuoden aikana digitoitiin 136 äänitallennetta, 15 videotallennetta sekä 1 valokuvaa (luetteloidut digitoinnit).

Vuodelle 2022 saatiin okm:n rahoitus Kansanmusiikki-instituutin aineistokokoelmien saavutettavuuden parantamishankkeeseen. Hankerahoituksella pystyttiin hankkimaan ammattitasoinen lämpökaappi ns. tahmaantumisongelmasta kärsivien kelanauhojen lämpökäsittelyyn digitoimista varten sekä käynnistämään sen tuotantokäyttö ja tahmaantuneiden nauhojen digitointi ja arkistointi. Lisäksi hankkeessa on edistetty Collecte-järjestelmään siirtymistä ja Finna-järjestelmään liittymistä.

5.7. Tutkijavierailut arkistossa

Vuoden aikana tutkijavierailijoita kävi arkistossa paikan päällä 15 henkilöä. Vierailut kohdistuivat pääasiassa äänite- ja lehtileikearkistoon. Kotiseutuarkistossa vieraili 1 henkilöä. Arkistoon liittyviä kyselyjä tuli 46 kpl. Asiakkaina olivat kansanmusiikin tutkijoiden, harrastajien ja opettajien lisäksi mm. opiskelijat sekä yhteisöt ja laitokset ja paikalliset asukkaat. Arkiston digitaalisella tietokannalla on vuoden aikana ollut 13 ulkopuolista käyttäjää. Useat heistä vierailevat tietokannassa säännöllisin väliajoin.

6. KIRJASTO JA LEVYSTÖ

Kansanmusiikki-instituutin käsikirjasto palvelee kansanmusiikin ja kansankulttuurin opiskelijoita, harrastajia ja ammattilaisia. Käsikirjaston kirjat edustavat pääasiassa kansanmusiikkia, kansantanssia, kansanperinnettä, kansantaidetta ja kulttuurihistoriaa. Oman osastonsa muodostaa pitäjähistorioiden kokoelma. Äänitteiden ja nuottikirjojen joukossa on sekä suomalaisia että ulkomaisia julkaisuja. Levyjen joukossa on sekä suomalaisen että ulkomaisen kansanmusiikin ja populaarimusiikin äänitteitä.

6.1. Kirjat

Kirjaston kokoelma karttui vuoden 2021 aikana 4 nimikkeellä. Karttuneet teokset ovat instituutin ostamia, vaihtokappaleita tai lahjoituksia yksityisiltä tai yhteisöiltä. Kirjojen kokonaiskartunta vuoden loppuun mennessä oli 5053 kirjaa.

6.2. Levyt

Äänilevykartunta vuoden 20122 aikana oli 1 levy. Kokoelmaan karttuneet levyt ovat itse hankittuja sekä lahjoituksia ja arvostelukappaleita. Levyjen kokonaiskartunta vuoden loppuun mennessä oli 2733 levyä.

6.3. Arkisto- ja kirjastoaineiston kokonaiskartunta

Luetteloidun aineiston kartunnat 2018–2022 sekä kokonaiskartunnat 1974–2022.

	2018	2019	2020	2021	2022	Kokonaiskartunta
Äänitallenteet	99 h	98 h 40'	4 h 30'	7 h 12'	75 h 57'	5759 h
Av-tallenteet	15h 13'	20h 26'	30 h 6'	50 h	20 h	1476 h 28h min
Valokuvat	162	119	143	1	0	28308
Lehtileikkeet	391	550	368	432	501	103624
Kirjat	7	15	60	14	4	5053
Levyt	20	6	10	4	1	2733

7. YLEINEN KANSANMUSIIKIN EDISTÄMISTOIMINTA

7.1. Toiminta Unescon aineettoman kulttuuriperinnön komitean akkreditoituna asiantuntijajärjestönä

Unescon aineettoman kulttuuriperinnön yleiskokous vahvisti kesäkuun alussa 2018 Kansanmusiikki-instituutin akkreditoimisen aineettoman kulttuuriperinnön komitean asiantuntijaorganisaatioksi ensimmäisenä suomalaisena järjestönä, mistä lähtien Instituutti on määrätietoisesti kehittänyt osaamistaan ja asiantuntemustaan alalla.

Kansanmusiikki-instituutti pyrkii ottamaan sekä kansallisesti että kansainvälisesti aktiivisen roolin asiantuntijaorganisaationa, joka edistää aineettoman kulttuuriperinnön suojelua, tuntemusta, vaalimista ja hyödyntämistä. Näitä tavoitteita edistetään mm. konsultoimalla aineettoman kulttuuriperinnön ilmiöitä ylläpitäviä yhteisöjä niiden suojelupyrkimyksissä, tuomalla ilmiöitä esiin esimerkiksi Kaustisen kansanmusiikkijuhlien yhteydessä, osallistumalla aiheeseen liittyviin hankkeisiin sekä rakentamalla verkostoja eri toimijoiden kesken.

Kansanmusiikki-instituutti jatkoi toimintavuonna aineettoman kulttuuriperinnön osaamisohjelman (ICH capacity building program) kehittämistä. Ohjelman sisältöinä ovat mm. laajan asiantuntijaverkos-

ton kokoaminen sekä aktiivinen verkostotyöskentely nykyisissä (Kansanmusiikin ja kansantanssin aineettoman kulttuuriperinnön rinki, Pohjoismais-baltialainen aineettoman kulttuuriperinnön verkosto [Nordic-Baltic ICH network], Unescon akkreditoituneiden järjestöjen yhteistyöelin ICH NGO Forum) ja mahdollisissa uusissa toimijaverkostoissa. Ohjelmassa laaditaan selvitys Unesco-akkreditoitujen järjestöjen ja muiden aineettoman kulttuuriperinnön kansalaisjärjestöjen roolista ja toiminnan rakenteista tulevaisuudessa kansallisella tasolla. Ohjelma kokoaa yhteen Kansanmusiikki-instituutin aineettomaan kulttuuriperintöön liittyvän hanke- ja julkaisu-toiminnan. Lisäksi ohjelmaan kootaan laaja työkalukokous yhteisölähtöisen aineettoman kulttuuriperinnön turvaamistyön edistämiseksi. Osaamisohjelman toimenpiteitä toteutettiin ja edelleenkehittiin erityisesti Museoviraston rahoittamassa Perintösilat-hankkeessa.

Instituutti osallistui 2021–22 toteutettuun ICN North -hankkeeseen, jonka pääteemana oli koulutusorganisaatioiden ja yhteisöjen yhteistyö aineettoman kulttuuriperinnön turvaamisessa musiikin alalla. Hankkeen suomalaisen päätoteuttajana oli Centria Ammattikorkeakoulu. Vuoden 2022 päätoimia olivat alueen musiikkiperintöä esittävän karttapohjaisen verkkosovelluksen valmistaminen, webinaari Northern music communities and the archives 16.3., päätösseminaari Kaustisen kansanmusiikkijuhlilla 14.7. sekä laajemman kolmivuotisen samannimisen hankkeen hakemuksen valmistelu ja jättäminen EU:n Interreg Aurora -ohjelmaan. Hankkeeseen osallistuivat Hakamäki ja Oino.

Vuonna 2021 alkaneessa, Kansanmusiikki-instituutin koordinoimassa pohjoismais-baltialaisen aineettoman kulttuuriperinnön verkoston (Nordic-Baltic ICH Network) kehittämishankkeessa toteutettiin vuonna 2022 kaksi asiantuntijavaihtoa, näissä Kansanmusiikki-instituutti ei ollut vierailukohteena tai vierailijana.

Vuonna 2021 käynnistettyä aineettoman kulttuuriperinnön merkitystä opettavan mobiilipelin kehittämistä jatkettiin alkuvuodesta okm:n rahoituksen turvin ja sen jälkeen perustoimintana. Pelin tekniikasta ja graafisesta tuotannosta vastaa Jimmy Träskelin, lisäksi suunnitteluun ovat osallistuneet Hakamäki ja Oino.

Hakamäki toimi kesällä 2019 perustetun Pohjoismais-baltialainen aineettoman kulttuuriperinnön verkoston komitean puheenjohtajana. Verkosto järjesti vuoden aikana seminaarin Stories that Matter sekä verkoston yleisen kokouksen Ljungbyssä, Ruotsissa 16.–17.6. Hakamäki, Oino, Seppä ja O. Valo osallistuivat seminaarien ja kokouksen järjestelyihin ja tutustuivat Unesco-luetteloituun kohteeseen Kronoberg Storytelling Network paikan päällä. Verkoston komitea kokoontui vuoden aikana säännöllisesti etäyhteyksin, jakoi hyviä suojelukäytänteitä ja suunnitteli tulevaa toimintaa. Verkoston yhteydenpito tapahtuu Google groups -palvelun sekä Facebook-ryhmän kautta. Ryhmässä on yhteensä 340 jäsentä, myös alueen ulkopuolisista maista.

Unescon aineettoman kulttuuriperinnön sopimuksen komitean kokous ja sen ohessa käyty akkreditoitujen järjestöjen ICN NGO Forumin kokous järjestettiin Marokon Rabatissa 28.11.–3.12.2022. Kansanmusiikki-instituutista kokoukseen osallistuivat Hakamäki ja O. Valo, jotka osallistuivat myös ICH NGO

Forumien työryhmien kokouksiin, sekä hallituksen jäsen Vilma Timonen. Hakamäki valittiin kokouksessa ICH NGO Forumin hallituksen jäseneksi.

Vuoden 2022 aikana Kansanmusiikki-instituutti osallistui kansanmusiikin ja kansantanssin aineettoman kulttuuriperinnön ringin työskentelyyn Matti Hakamäen toimiessa sen puheenjohtajana/koollekutsujana. Rinki kokoontui etäyhteyksin kaksi kertaa.

O. Valo osallistui 22.4. Museoviraston etätyöpajaan aineettomaan kulttuuriperintöön liittyvistä tutkimuksesta ja työpajan suunnitteluun sekä osallistui Suomen Unescon aineettoman kulttuuriperinnön sopimuksen toteuttamisraportin tutkimusosuuden kommentointiin.

Hakamäki on edustanut Kansanmusiikki-instituuttia kansallisen aineettoman kulttuuriperinnön asiantuntijaryhmän asiantuntijajäsenenä.

Instituutti on konsultoinut vuoden aikana useita kotimaisia ja ulkomaisia järjestöjä ja yhteisötoimijoita aineettomasta kulttuuriperinnöstä, suojelutoiminnasta, akkreditoitumisjärjestelmästä sekä Unescon sopimuksen luetteloista.

7.2. Kaustislaisen viulunsoiton Unesco-työryhmätyöskentely

Kaustisella toimivat kansanmusiikki- ja -tanssiyhdistykset Kaustisen Nuorisoseura, Kaustisen Näppärit, Kaustisen Pelimanniyhdistys, Pro Kaustinen ja Kansanmusiikki-instituutti perustivat vuoden 2017 lopussa Kaustislaisen viulunsoiton yhdistysten aineettoman kulttuuriperinnön työryhmän viemään eteenpäin kaustislaisen viulunsoiton hakemusprosesseja kansalliseen aineettoman kulttuuriperinnön luetteloon ja Unescon Ihmiskunnan aineettoman kulttuuriperinnön luetteloon sekä koordinoimaan yhteisiä kaustislaisen perinteen turvaamistoimia. Hyväksyntä Unescon luetteloon tapahtui 15.12.2021 Unescon aineettoman kulttuuriperinnön komitean kokouksessa.

Työryhmä kokoontui kymmenen kertaa. Työryhmässä käsiteltiin kaustislaisen viulunsoiton suojelutoimia ja valmisteltiin suojeluohjelmaa sekä muita alueellisia aineettoman kulttuuriperinnön suojelun ja edistämisen toimia. Hakamäki toimi puheenjohtajana, S. Valo jäsenenä ja Oino sihteerinä.

Suomen Kulttuurirahaston rahoittama Kaustislainen viulunsoitto – aineettoman kulttuuriperinnön ohjelmakokonaisuus -hankkeen toimenpiteet keskittyivät vuoden aikana suojeluohjelman valmisteluun, yhdistysten suojelupilottitoiminnan kehittämiseen sekä Kansanmusiikkijuhlien aineettoman kulttuuriperinnön ohjelmakokonaisuuteen. Hanke päättyi syksyllä 2022.

Kaustisen kunta myönsi työryhmälle testamenttivaroista 32000 €:n avustuksen kaustislaisen viulunsoiton suojelutoimien toteuttamiseen. Avustus käytettiin kahteen yhteiseen hankkeeseen sekä yhdistysten omiin hankkeisiin. Yhdistysten yhteisinä toimenpiteinä rahoitettiin keväällä 2022 järjestetyn Unesco-luetteloinnin kansanjuhlan kustannukset sekä koulujen paikallisperinteen oppimateriaalin

suunnittelutyöryhmän palkkiot. Kansanmusiikki-instituutin omana toimenpiteenä rahoitettiin Kansan-soitinmuseon Kaustislainen viulunsoitto -näyttelyn viimeisteleminen työ- ja tarvikekustannuksia. Kansanmusiikki-instituutti vastasi avustuksen hallinnoinnista ja käytön kootusta raportoinnista kunnalle.

Instituutti osallistui aineettomaan kulttuuriperintöön ja kaustislaisen viulunsoiton Unesco-luettelointiin liittyvien matkailuhankkeiden suunnitteluun ja työpajojen toteutuksiin yhteistyössä Kokkolan seudun kehityksen Reittien ja matkailupalvelujen Keski-Pohjanmaa -hankkeen sekä Kaustisen seutukunnan kanssa.

7.3. Alustukset ja esitelmät

- Hakamäki: Yhteisöt ja Unescon 2003 sopimus aineettoman kulttuuriperinnön suojelusta. Kulttuuriperintökonferenssi, Runolaulu-Akatemia 24.2.2022 (etä).
- Hakamäki: Case Kaustinen. Disciplining Music Heritage -conference, Seinäjoki 13.10.2022.
- Hakamäki: Case Kaustinen. Nordisk konferanse om samisk immateriel kulturarv, Trondheim 3.11.2022.
- Oino: Kaustinen Fiddle Playing. Uniejów international cultural heritage conference 10.5.2022 (etä).
- Oino: Kaustinen and Näppärit. Nordic-Baltic ICH Network seminar, Ljungby 16.6.2022.
- Oino: Ich North Storymap. ICH North project final seminar, Kaustinen 15.7.2022.
- O. Valo: Changing role of the archives: from saving to supporting safeguarding? Northern music communities and archives -webinar 16.3.2022.
- O. Valo: The collector's gaze and the role of women in the folk music archives. Paneelissa Beyond source criticism: Working with twisted truths. Nordiska Historikermötet 8.8.2022, Göteborgin yliopisto, Göteborg.

7.4. Ohjausryhmä-, hallitus- ja työryhmätyöskentely

- ICH North -hanke (Centria), ohjausryhmä (Hakamäki)
- ICH NGO Forum, hallituksen jäsen (Hakamäki)
- Kansallinen aineettoman kulttuuriperinnön asiantuntijaryhmä, asiantuntijajäsen (Hakamäki)
- Kansanmusiikin ja kansantanssin aineettoman kulttuuriperinnön rinki, puheenjohtaja/koollekutsuja (Hakamäki)
- Kansanmusiikin ja kansantanssin edistämiskeskus, hallituksen jäsen (Järvelä)
- Kansanmusiikki-lehden toimituskunta (Hakamäki, Oino)
- Kantamus-hankkeen (OAMK) ohjausryhmä (Hakamäki)
- Kaustinen Folk Music Festival, paikallisperinteen toimikunnan jäsen (O. Valo)
- Kaustisen kunnan elävän perinnön strategiatyöryhmä (Hakamäki)

- Suomi-palkinto -raadin jäsen, OKM (Hakamäki)
- Euroopan nuorison teemavuoden asiantuntijaryhmä, OPH (Hakamäki)
- Kaustislaisen viulunsoiton yhdistysten aineettoman kulttuuriperinnön työryhmä, puheenjohtaja (Hakamäki), jäsen (S. Valo)
- Nordic-Baltic Intangible Cultural Heritage Network, komitean puheenjohtaja (Hakamäki), safeguardinpractices.com-portaalin toimitusneuvoston jäsen (Oino)
- Suomen etnomusikologinen seura ry, sihteeri/rahastonhoitaja (O. Valo)
- Suomen musiikkimuseo ry – Finlands Musikmuseum rf hallituksen jäsen (Hakamäki)
- Visio 2025 -työryhmä, Kansanmusiikin ja kansantanssin edistämiskeskus (Hakamäki)
- Youthful Heritage -hanke (K.H. Renlundin museo), ohjausryhmän puheenjohtaja (Oino)

7.5. Muu yhteistyö eri organisaatioiden kanssa

Kansanmusiikki-instituutin keskeisiä yhteistyötehtäviä olivat aiemmin mainittujen lisäksi mm. arkistoyhteistyö Tampereen yliopiston kansanperinteen arkiston, Suomen musiikkiarkiston sekä Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran kanssa (Marjusaari).

8. SUOMEN KANSANSOITINMUSEON TOIMINTA

Suomen Kansansoitinmuseon näyttelyesineistö koostuu museon omien kokoelmien (Tampereen yliopiston kokoelma, Kansanmusiikki-instituutin soitinkokoelma, Suomen kansansoitinmuseon kokoelma) esineistöstä sekä lainaksi saaduista esineistä. Museon perusnäyttely *Kaustislainen viulunsoitto – elävä perintö* saatiin valmiiksi syksyllä 2022 mm. videoseinän asennuksen ja ohjelmoinnin myötä. Oskar Öflundin säätöön tuella kyltitys ja videotekstitykset käännettiin ruotsiksi sekä laadittiin ruotsinkielisten koululaisten opastuskokonaisuuspilotti. Näyttelyn avajaiset pidettiin Kaustisen taiteen päivänä lokakuussa.

Museosalissa jatkui Paimensoittaja Teppo Repo -näyttely. Näyttely koostuu pääasiassa museon kokoelmien Repoa koskevista esineistä.

Museon kokoelmiin lahjoitettiin vuoden aikana yksi soitin. Museoon kävi tutustumassa 324 vierailijaa ja 11 ryhmää.

Marjusaari osallistui Suomen Kotiseutuliiton tietosuojakoulutukseen arkistoille ja museoille 1.–2.4. sekä maakunnallisen vastuumuseon K. H. Renlundin museon alueelliseen toimijatapaamiseen 16.11.

Syksyllä 2016 kansanmusiikin tallentaja, Tampereen yliopiston kansanperinteen professori Erkki Alakönnin (1911–96) keräämät aineisto- ja esinekokoelmat ajautuivat Lapualla akuuttiin vaaraan, minkä vuoksi Kansanmusiikki-instituutti otti kokoelman vastaan sitä varten hankkimaansa varastotilaan

Kaustisella. Kokoelman omistus pysyi edelleen sitä aiemminkin hallinnoineella Erkki Ala-Könni-säätiöllä. Vuoden 2022 aikana on jatkettu kokoelman omistus- ja hallintakysymysten selvittämistä säätiön asiamiehen kanssa, jotta päästäisiin kokoelmatyön mahdollistavaan tilanteeseen.

Kansanmusiikki-instituutti toimii Suomen musiikkimuseo ry:ssä, jonka tarkoituksena on edistää verkostoitumista alan eri organisaatioiden kesken, syventyä tiedonvaihtoon ja pohtia, kuinka musiikin museotoimintaa tulisi maassamme konkreettisesti edistää.

9. PELIMANNITALO

Kaustisen keskustassa sijaitseva Pelimannitalo on ollut kokonaisuudessaan Kansanmusiikki-instituutti ry:n vuokraama syksystä 2020 alkaen. Tavoitteena on palauttaa talo ympärivuotiseen aktiiviseen paikallisen pelimanni- ja muun kansanmusiikkitoiminnan yhteisölliseen käyttöön sekä mahdollisesti ulottaa talo osaksi Suomen kansansoitinmuseon *Kaustislainen viulunsoitto – elävä perintö* -näyttelyä.

Tallari-yhtyeen harjoitustilat sijaitsevat yläkerrassa, ja yhtyeen kausikonsertit järjestetään talon isossa tuvassa. Kellarikerroksessa on Suomen kansansoitinmuseon ja Kansanmusiikki-instituutin arkiston varastotiloja. Vuoden aikana talon tilat ovat olleet arkisin aktiivisessa Näppärikoulun ja Kaustisen Näppärit ry:n Aikuisnäppärit-ryhmän opetuskäytössä, ja ulosvuokraustoimintaa on ollut jonkin verran. Talon toiminnan ja käytön kehittämiseksi käynnistettiin syksyllä 2022 Pirityiset Leaderin rahoittama Elävän perinnön pelimannitalo -hanke, jossa kehitetään talon yhteisöllistä käyttöä ja laaditaan mm. invavesan rakentamisen sisältävä korjaussuunnitelma mahdollisesti tulevia investointihankkeita varten.

Pelimannitalon kiinteistökulut ja tilapäisten tilaisuuksien vuokratulot on eriytetty omalle kustannuspaikalleen, jota ei sisällytetä opetus- ja kulttuuriministeriön yleisavustuksella tuettavan toiminnan kustannuksiin.

10. MUU TOIMINTA

10.1. Strategiatyöskentely

Kansanmusiikki-instituutin strategia vuosille 2022–2025 valmistui vuoden 2022 alkupuolella. Strategia on käyty yhdistyksen henkilöstön sekä neuvottelukunnan kanssa läpi sekä valmistumisvaiheessa että valmistumisen jälkeen, ja sitä päivitetään tarvittaessa. Strategia on julkaistu Kansanmusiikki-instituutin verkkosivulla.

10.2. Konsta Jylhä -kilpailu

Kahden vuoden tauon jälkeen Konsta Jylhä -kilpailu järjestettiin 11. kerran. Kilpailu oli kohdistettu viulun sisältäville duoille. Loppukilpailu, johon valittiin kaikkiaan 5 yhtyettä, pidettiin Kaustisen kansanmusiikkijuhlien yhteydessä. Kilpailun tuomaristoon kuuluivat puheenjohtaja, FT Hannu Sahan lisäksi emeritusprofessori Heikki Laitinen sekä viulisti Kreetta-Maria Kentala. Voittajaksi valittiin Luomuduo.